Lietuva

visuomenės ir politikos dienraštis

Leidžiamas kasdien, išskiriant šventadienius. Atskiro numerio kaina 10 centų.

Redakcijos ir Administracijos adresas: Kaunas, D. Totorių g-vė 14.
Telefonai: Redakcijos — 288, Administracijos — 286.
— Redakcija (kamb. 3) priima nuo 10 iki 2 val. dieną —
— Administracija priima nuo 8 iki 1 val. dieną. —

Prenumerata su prisiuntimu: 1 mėn. — 1 lit. 25 cent., 3 mėn. — 3 lit. 75 cent., pusei metų — 7 lit. 50 cent., metams — 15 litų.
Prenumerata užsieny nuo liepos m. 1 d.: 1 mėn. — 5 lit., 3 mėn. — 15 lit., ir t. t.
Skelbimų kaina: petito eilutei arba jos vietai 40 centų.

140 num. (1257) | Antradienis, 1923 m. birželio 26 d. | V metai

Šio numerio 2 puslapiai.

nuo tikslo, kuriam jos įsisteigė, nustojo pasitikėjimo žmonių akyse.

Šio nepasisekimo pirmųjų bendrovių reikšmė yra labai didelė: amerikiečiai neturi daugiau pasitikėjimo į jokes bendroves, į jokius sumanymus, kad ir geriausius ir tikriausius.

Minėtų bendrovių vedėjai savo nerimtu, neapgalvotu veikimu sugadino dirvą, užkirto kelią ilgam laikui kapitalui mobilizuoti Amerikiečių tarpe Lietuvos naudai.

Ir tai yra taip ne tik su privatėmis bendrovėmis, bet ir su mūsų valdžios paskolomis. Iš 5 milijonų dol., vos ne vos pasisekė sukelti 2 milijonu. Entuziazmas 1919—20 m. buvo labai didelis, būtų buvę galima sukelti 10 ir 20 milijonų, bet nelaimei nemokėta jo išnaudoti

Dabar, panaikinus finansinę misiją ir perdavus Lietuvos „bonų" pardavinėjimą „Baltic State bankui", abejotina laukti geresnio pasisekimo: entuziazmas jau perėjo — reikėjo kalti geležį, kol buvo karšta. „Buisiness'o atveju Lietuvos bonų **neapsimoka** dabar pirkti: vietoj 5% bonų abligacijų, galima dar lengvai gauti 6%, 7% ir8%, pagaliau prireikus pinigų mūsų bonų negali parduoti — niekš jų neperka, nei užstatyti arba atiduok juos kokiam vertelgai po 25—30 dol. už 100 d. Bizniško pamato (kalbant amerikoniškai mūsų bonų pardavinėjimas neturi, idealio pamato irgi nustojęs — taigi negalės turėti didelio pasisekimo).

Pre idealizmo sumažėjimo amerikiečių tarpe daug prisidėjo neidealizmas tūlų mūsų valdžios organų, kurie pasirodė toli gražu **neidealiais** sugrįžusiems Lietuvon amerikiečiams. Realė Lietuvos tikrenybė toli gražu neatsakė tam idealui, kurį buvo sau išsvajoję amerikiečiai. Į smulkmenas čia ne visai būtų patogu man leistis.

Taigi ar reikia stebėtis, kad amerikiečiai **atbuko.** Šiandien jie pasidarė realūs, šalti, kaip vankes „business'men" ir del jų „business ir business"!

J. Gabrys.

Lietuvos Universiteto Botanikos sodnas

Botanikos sodno Aukštosios Freidos dvare įrengimo darbai sparčiai eina pirmyn. Pradėtas tvoros statymas iš Kauno tvirtovės surinktų geležinių krotų, o taipogi pradėtas statymas priešakinių, įeinamųjų vartų. Pačiam sodne užbaigtas kulturinių augalų aikštelės įtaisymo darbas; čionai yra kultiviruotų pavyzdžių javų, pašarinių daržovinių ir vaistinių augalų. Tvarkomas parkas ir svarbiausieji sodno kelialiai, sužymėti sklypai ir medžio augalams (Arboretum) sodinti. Apščiai gauta įvairių sėklų ir augalų iš užsienių, su kuriais užmegsti ryšiai ir organizuotas pasikeitimas sėklomis su viso pasaulio botanikos sodnais. Nesanai gauta daug brangių sėklų iš Tifliso, nemažai gauta iš Pragos, Kopenhagos, Berlyno ir kitų vietų. Gyvų augalų kolekciją dovanojo mums Karaliaučiaus botanikos sodnas. Be to, Berlyno ir Karaliaučiaus botanikos sodnai nemokamai pasiūlijo mūsų botanikos sodnui visus esamus pas juos oranžerėjinių, parko ir sodno augalų dublėtus. Galutinai ir detaliai sodinimo planui išdirbti buvo kviestas iš užsienių žymus sodno architektorius, o taipogi pritraukti prie darbų vietiniai sodininkai ir dailininkai.

Greitu laiku prasidės oranžerijos statymas kultūriniams orchidėjų tropiko augalams. Kad sodnas atrodytų kultūringesnis, reikėjo padėti nemaža darbo ir triūso. Perduodant Universitetui botanikos sodno aikštelę, pastaroji atrodė lyg ištisa tuopų plantacija. Gautasai sodnas buvo tiek užaugęs, jog dabar, iškirtus tuopas, atsirado daug brangių medžių, kurie anksčiau sunykdavo po neturinčiomis vertės tuopomis ir žilvyčiais. Kiek sodno aikštelė buvo užaugusi, matyti iš to fakto, gautieji iš Karaliaučiaus botanikos sodno augalai, neturint vietos jiems sodinti, apie 3—4 savaites gulėjo rūsyje iki negalėjo būti pasodinti laikinose lysvėse. Dabar, pabaigus pirmutinį priruošiamąjį darbą, sodne galima pasodinti daugybę augalų; netvarkingai augusių galybės tuopų ir žilvyčių vietoje, turėsime dabar įvairiausių augalų sodinius.

Botanikos sodno uždavinys dvejopas. Visų pirma jis aptarnauja Universitetą, duodamas studentams farmaceutams, agronomams, miškininkams ir biologams medžiagą praktikos ir mokslo darbams. Juk universitetas stengiasi išleisti jaunus žmones, mokančius savaimingai ir mokslingai mąstyti, turinėti gamtą — žmones, ne tiktai su teoretinėmis žiniomis, bet praktiškai susipažinusius su įvairiais aplinkinio pasaulio apsireiškimais ir kritiškai mokančius juose orientuotis. Tiktai iš šitokių žmonių išeis ateity mokslo ir praktiško gyvenimo geri darbininkai, naudingi savo tėvynei. Šitas jaunuomenės protinis pasiruošimas tolesniam valstybės darbui pasiekiamas įvairiuose universiteto fakultetuose, o tarp ko kita Matematikos-Gamtos, su savo kabinetais ir institutais, prie kurių priklauso ir botanikos sodnas, čionai farmaceutas gali susipažinti su medicinos augalais, apie kuriuos jis yra girdėjęs botanikos paskaituose, būsimasis agronomas, miškininkas arba biologas susipažįsta su įvairiais augalų pasaulio šeimynų pavyzdžiais, su sėjamais augalais — javais, pašariniais augalais ir medžių veislėmis, susipažįsta su įvairiais kalnų, miškų balų, pievų ir tyrumų augmenijos tipais, su įvairiais augalų prisitaikinimo tipais, sąryšyje su aplinkinės gamtos sąlygomis. Botanikos sodne atliekami augalų fiziologijos bandymai atvirame ore ir šiltnamiuose, medžio veislių mūsų klimato aklimatizacijos bandymai ir daug kitų įvairių bandymų ir tyrinėjimų. Sodnas duoda taipogi demonstratinio pobūdžio medžiagos universiteto paskaitoms.

Bet botanikos sodno uždaviniai eina dar toliau, nes jis nori aptarnauti visą mūsų kraštą. Be siauros universitetinio sodno reikšmės, jis turi ir valstybinio sodno reikšmės. Kaip ir kituose kraštuose, jis taps vieta, kur galės daryti mūsų aukštesnės ir žemesnės mokyklos ekskursijas; gimnazijos mokytojas savo užsiėmimams, o gamtos mylėtojas visokios rūšies tyrinėjimams ras jame medžiagos. Daug naudingo ir pamokomo pamatys čionai kiekvienas lankytojas: juk botanikos sodnas lygiai, kaip teatras, muzejus ar paroda didesnei visuomenės daliai turės švietimo tikslus. Manau, mūsų materializmo amžiuje reikalinga kuo daugiau remti kultūros ir švietimo įstaigas, kurios tarnauja daugiau idėjos tikslams. Botanikos sodnas nori įskiepyti liaudyje gamtos, dailės ir grožio meilę. Aš esu įsitikinęs, kad kai kurie lankytojai, pamatę Rozariumą margos augmenijos gražiai sutvarkyto sodno su žydinčiais krūmais ir medžiais, savaime panorės turėti ką panašaus pas save ir pradės sekti, kad pagražintų ir savo namus. Sodnas galės jiems padėti atleisdamas medžiagą, ir tokiu būdu padės puošti Lietuvą sykiu su Lietuvai Pagražinti Draugija.

Juk Lietuvos parkuose auga daug brangių, mažai žinomų platiems visuomenės sluoksniams, medžių pavyzdžiui: botanikos sodne auga klevas ganiklinis (Acer campestre), jovaras (acer pseudoplatanus), maumedis (Larix); yra gražių egzemplioriu uosių; galima kultivuoti dar daug ir kitų retų medžių, kaip antai: šeglinis (Thceja accidentalis), Libano kedras (Cedrus Libani), graikiškas riešutas (Juglaus regia), spygliuočių medis su lapais (Gingko) Magnolia, tulpių rūšies medis — Liliadecedrin ir kiti. Aklimatizacija ir išplatinimas jų iš sodno gali būti perkelti į kitus viešus parkus ir privačius sodnus.

Surištos su sodno įtaisymu išlaidos nėra tiek didelės, kaip kad galima būvo spėti. Brangiausiai kainoja oranžerėjų pastatymaas: visas komplektas tų orenžerėjų, priskaitant sykiu ir trobesį Victoriai-Regiai (tiesa tai dabartiniais laikais pabranga kainoja franko Kaunas apie 130.000 litų, kartu su centraliniu apšildymu, namais palmėms ir t. t. Bet tas pastatymas galima padaryti dalimis per kelerius metus. Brangiai kainoja įrengimas sodno tarnautojams gyvenamų butų, nes visi Freidos dvaro butai, kiek jų priklauso prie universiteto, užimti sodininkystės mokyklos ir Žemės Ūkio M-jos valdininkų. Brangiai taipogi kainoja sodno tvora. Bet tas viskas pagrindinės išlaidos, o tolimesnės — sodno tvarkos palaikymas ir paruošimas žemės augalams sodinti. Uždaviniai labai nelengvi, turint galvoje sunkią, reikalaujančią gero žemės išdirbimo, dirvą. Bet ir čionai galimas ekonomingas darbų sutvarkymas: pavyzdžiui, esami sodne ir neapdirbti tvirtovės pylimai šiais metais yra išnuomoti ganiavoms. Nuo ateinančių metų sodno ploto dalis eis daiginiams, iš kurių galima bus turėti ir kiek pelvo. Apskritai, darbai reikia dirbti nuosekliai ir sistematingai, griežtai vadovaujantis apmąstyto plano. Išlaidos surištos su botanikos sodno įrengimu, pilnai apsimokės tais uždaviniais, apie kuriuos buvo kalbėta aukščiau, nes materialės ir dvasinės kultūros plėtotėje kaip tik glūdi mūsų krašto ateitis. **K. Regelis.**

Technikos inspektorių darbų apyskaita

nuo sausio 1 d. iki gegužės 1 d. 1923 m.

I. Kauno sritis.

1) Išbandyta hydrauliniu būdu 19 garo katilų ir patikrinta jų braižiniai. 2) Apžiūrėta vietoje 8 garo katilai, patikrinta jų manometrai, armatūra ir braižiniai. 3) Patikrinta manometrų — 6 garo katilų. 4) Išduota 25 garo katilų knygos. 5) Išpildyta leidimų davimo komisijos specialiniai įsakymai vietoje — 4 kart. 6) Įvairūs susirašinėjimai.

II. Panevėžio sritis.

1) 5 garo katilų hydraulinis bandymas ir apžiūrėjimas iš vidaus. Išsiuntinėta visiems savininkams aplinkraštis ir ištrauka iš taisyklių ir forma g. k. aprašyta. 3) Kelionė į Panemunėlį, į Pandėlį ir į Rokiškio apskr., apžiūrėta iš oro ir patikrinta 10 garo katilų armatūra ir braižiniai. 4) Prižiūrėta ir išduota 20 garo katilų knygų. 5) Bendras susirašinėjimas.

III. Šiaulių sritis.

1) Atlikta 4 garo katilu hydraulinis spaudimas su apžiūrėjimu iš vidaus ir patikrinimu braižinių ir armatūros. 2) Pakartotinai išbandyta 3 garo katilai. 3. Važinėta į apskritį 2 kartu (3 dien. ir 4 dien.) ir apžiūrėta su patikrinimu armatūros 8 garo katilai. 4) Paruošta ir išduota 13 garo katilų knygų. 5) Naujai užregistruota 6 katilai. 6) Bendras susirašinėjimas.

IV. Telšių sritis.

Nuo 1923 m. kovo 27 d. iki gegužės mėn. 1 d.

1) Perimta iš technikos inspektoriaus Šiaulių srities visos bylos, liečiančios Telšių sritį, t. y. Telšių, Mažeikių, Raseinių, Tauragės ir Kretingos apskrities. 2) Atlikta hydraulinis bandymas ir iš vidaus apžiūrėta 3 garo katilai. 3) Apžiūrėta iš vidaus ir iš oro katilas ir išduota 1 garo katilo knyga. 4) Apžiūrėta ir duota nurodymai darbininkams apsaugoti ir t. t. 5) Bendras susirašinėjimas.

Neštojusiems Mariampolės apskr. naujokams skelbimas.

Šiuo skelbiu, kad nestojusiems naujokams Mariampolės apskrities Naujokų Ėmimo Komisijon atsiskaitymui su kariškaja prievole, gim. 1902 m., nestojusiems laikotarpyje 10—24 d. d. vasario m. š. m., o taipogi visiems gim. 1896, 1987, 1898, 1899, 1900 ir 1901 m. m., nestojusiems laike praeitų šaukimų; visiems kuriems išsibaigė paliuosavimo laikas sveikatai pataisyti ir visiems nestojusiems įtrauktiems sarašan abejotino amžiaus, stojimo Naujokų Ėmimo Komisijon laikas skiriamas š. m. liepos m. 2, 3 ir 4 dieną.

Nurodytasai stojimo laikas paskirstomas šiaip: liepos m. 2 d. š m visiems gim. 1902 m., 3 d. visiems užsilikusiems nuo praeitų šaukimų gim. 1896—1901 m. ir 4 d. visiems, kuriems išsibaigė paliuosavimo laikas sveikatai pataisyti ir visiems abejotino amžiaus.

Naujokai nestojusieji viršnurodytu laiku bus areštuojami ir ligi teismui sodinami kalėjiman.

Valsčių bei miestų Valdybos, gavę iš Naujokų Ėmimo Komisijos nestojusių naujokų sąrašus, 2-jų dienų laikotarpyje privalo paruošti šaukimo lapelius ir įteikti kaimo seniūnams įteikimui šaukiamiesiems.

Kaimo seniūnai gavę iš valsčių Valdybų šaukimo lapelius per vieną dieną juos gavus, privalo įteikti sulig prigulmybės ir prižiūrėti, kad visi šaukiamieji stotų Naujokų Ėmimo Komisijon nurodytu laiku. Vienkart su šaukiamaisiais iš seniūnijos privalo pribūti Naujokų Ėmimo Komisijon ir pats seniūnas.

Seniūnai neišpildžiusieji šio reikalavimo bus atiduoti teisman.

Mariampolė, 1923 m., birželio mėn., 12d.

P. Misiurevičius

Naujokų Ėmimo Komisijos Pirmininkas Mariampolės Apskrities Viršininkas.

P. S. Gimusių 1896 m. yra 100 nestojusių, 1897 m. — 13, 1898 m. — 7, 1899 m. — 56, 1900 m. — 42, 1901 m. — 124, 1902 m. — 161, abejotino amžiaus — 43, išviso nestojusių Mariampolės apskrity yra 546.

Sportas provincijoje.

Skuodas. Lietuvos vyrų susirūpinimas mūsų jaunuomenės kūno kultūra, jau senai yra pasiekęs ir provincijos.

Pavasarininkai, kuriems ypatingai turi rūpėti ne tik dvasios stiprinimas, bet ir tai dvasiai palaikyti stiprus organizmas, jau senai apie tai galvoja ir daro žingsnius. Kaipo viso to pasekmė ir yra įvykusi birželio 10 d. Skuode vieša gegužinė, kurioje ypatinga vieta užleista sportiniams žaidimams.

Programoj figuravo dviračių lenktynės, futbolas ir daug kitokių žaidimų. Išpildyta tik futbolo ėmimasis tarp dviejų grupių susidedančių daugiausiai iš vietinės progimnazijos moksleivių. Pirmoji partija laimėjo prieš antrąją 0:3. Daug ko galima būtų prikišti žaidikams, bet jei paimsime domėn, jog tik šiais metais pradėta energingai miklintis, tai turėsime pasakyt, jog daug padaryta, nes nesant tinkamos aikštės ir įrankių galima buvo tikėtis blogesnių pasekmių. Laimėjusiai pusei buvo skirta premija — sidabro laikrodėlis. Kaimiečiai, atėjusieji ton gegužinėn, matyt, taip buvo susidomavę rungtynėmis, kad net ir šokius pamiršo.

Po to turėjo būti dviračių rungtynės, bet užėjo lietus, ir viskas iškrikò.

Reik palinkėt ir kitoms „Pavasario" kuopoms pasekt skuodiškius, ir tada atitrauksime Lietuvos jaunuomenę nuo kortų ir butelijko į tyrą orą žaist ir sveikatai duot progos išbujot organizme. Tad, valio sportininkai provincijoj!

Vikinfas